

Türkiyə-Azərbaycan Universiteti: modern təhsil modeli, strateji baxış və qardaşlığın növbəti rəmzi

Müasir dünyada elmin, innovasiyanın və texnologiyanın inkişafı ölkələrin iqtisadi və sosial tərəqqisini müəyyən edən əsas faktorlardır. Bu baxımdan ali təhsildə beynəlxalq əməkdaşlıq, qabaqçıl təcrübələrin paylaşılması və orta q universitet modelləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanla Türkiyə arasında strateji tərəfdaşlığın təhsil sahəsində yeni mərhələyə keçidinin parlaq nümunəsi kimi yaradılan

Türkiyə-Azərbaycan Universiteti (TAU) də məhz bu çağırışların nəticəsində formalaşmış.

Azərbaycan Texniki Universitetinin rektoru, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin rektoru vəzifəsini icra edən Vilayət Vəliyevlə söhbətimizdə TAU-nun yaradılma zərurəti, tətbiq olunan model, təhsil proqramlarının mahiyyəti və gələcək hədəflər barədə danışdıq.

formalaşdırılıq ki, tələbələr real biznes və istehsal mühitində öyrənsinlər.

Beləliklə, TAU-nun üstünlüyü təkcə diplom və ya tədris dili ilə məhdudlaşmır. Bu universitet təhsil, tədqiqat, sənaye və texnologiya təhlükəsizliyini bir sistem daxilində birləşdirən, Azərbaycan üçün yeni nəsil kadrlar formalaşdırın strateji platformadır.

– **Gələcəkdə xarici ölkələrdən tələbə qəbul etməyi planlaşdırırsınız?**

– Bəli, bu istiqamətdə çox aydın və hüquqi cəhətdən təsbit olunmuş planlarımız var. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 23 sentyabr 2024-cü il tarixli “Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin fəaliyyəti ilə bağlı bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında” Sərəncamı TAU-nun yalnız milli deyil, beynəlxalq universitet kimi formalaşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu sərəncam universitetin fəaliyyətinə hüquqi status verməklə yanaşı, onun xarici tələbə və professorları cəlb etməsinə, beynəlxalq təhsil və tədqiqat məkanına inteqrasiyasına açıq yol yaradır.

Sərəncamın mahiyyətində çox mühüm strateji mesaj var: Türkiyə-Azərbaycan Universiteti yalnız Azərbaycan və Türkiyə üçün deyil, region və daha geniş coğrafiya üçün açıq akademik platforma kimi nəzərdə tutulur. Bu, TAU-nun gələcəkdə Orta Asiya, Qafqaz, Yaxın Şərq və Avropa ölkələrindən tələbələri cəlb edə bilməsi, həmçinin bey-

təhsilə – birinci kursa başlayır, tələb olunan səviyyəyə çatmayanlar isə bir il müddətində Hazırlıq proqramında oxuyaraq ingilis dilini akademik standartlara uyğun səviyyəyə çatdırırlar.

Bu mexanizm TAU-da tədrisin keyfiyyətini qorumaqla yanaşı, tələbələrini həm akademik, həm də beynəlxalq mühitdə uğurla fəaliyyət göstərə bilmələri üçün zəruri dil bazasını təmin edir.

– **Qeyd etdiniz ki, tərəfdaş universitetlərin tədris proqramları əsasında təhsil alan tələbələr həmin universitetlərin diplomlarını alacaqlar. Bəs tələbələrə təhsil müddətində həmin universitetləri görmək, orada olmaq və akademik mühiti yaxından tanımaq imkanı yaradırmı?**

– Bəli, bu imkan TAU modelinin ən mühim və fərqləndirici üstünlüklərindən biridir. Türkiyə-Azərbaycan Universitetinə qəbul olunan hər bir tələbə artıq ilk gündən bilir ki, o yalnız Bakıda deyil, eyni zamanda, ODTÜ, İTÜ və Hacettepe Universitetlərinin akademik sisteminin bir hissəsi kimi təhsil alır və məzun olduqda həmin universitetlərin diplomlarına sahib olacaq. Bu isə sadəcə formal hüquq deyil, real akademik inteqrasiyadır.

Məhz buna görə də biz hər il TAU-ya yeni qəbul olunan bütün tələbələrin təhsil aldıkları ixtisaslar üzrə müvafiq tərəfdaş universitetlərə səfərlərini təşkil edirik. Bu səfərlər

nan kompüter mühəndisliyi ODTÜ, sənaye mühəndisliyi İTÜ və qida mühəndisliyi isə Hacettepe Universitetinin beynəlxalq rəqəbat üstünlüyünə malik ixtisaslardır. Bu yanaşmanın əsas üstünlüyü ondan ibarətdir ki, tələbələr hazır, sınaqdan keçmiş və yüksək reytingli proqramlar əsasında təhsil alırlar. Hazırda TAU-da son iki tədris ilində qəbul üzrə müvafiq olaraq 82 və 92 tələbə olmaqla ümumilikdə 174 tələbə təhsil alır və yüksək qəbul balları universitetin artıq ilk mərhələdən güclü rəqəbat mühiti formalaşdırdığını göstərir. ODTÜ-nün Kompüter mühəndisliyi proqramında ən yüksək balların 684.9 və 674.3 olması bu sahənin ölkəmiz rəqəmsal iqtisadiyyatı və texnologiya təhlükəsizliyi üçün strateji əhəmiyyətini əks etdirir. İTÜ-nün Sənaye mühəndisliyi proqramında 663.7 və 654.4 ballı göstəricilər istehsalın, idarəetmənin və resurs səmərəliliyinin yeni iqtisadi modeldə əsas rol oynadığını nümayiş etdirir. Hacettepe Universitetinin Qida mühəndisliyi üzrə 632.8 və 553.6 ballı nəticələri isə milli qida təhlükəsizliyi və sağlamlıq infrastrukturunun gücləndirilməsinə yönəlmis kadr siyasətinin göstəricisidir. Bu üç istiqamətin bir platformada birləşməsi TAU-nu ölkəmizin rəqəmsal, sənaye və sosial təhlükəsizliyini eyni vaxtda dəstəkləyən strateji kadr mərkəzinə çevirir, ölkəmiz üçün yalnız bu günün, gələcəyin kadr ehtiyaclarını qarşılayacaq mütəxəssislərin hazırlanmasına layiqincə xidmət edir. Burada əsas məsələ tələbə sayının artırılması deyil, yeni model ali təhsil mühtəyi və müasir təlim texnologiyalarının formalaşdırılmasına diqqətdə saxlanılır.

– **“Çətir universitet” nə deməkdir və bu model klassik universitetdən nə ilə fərqlənir?**

– “Çətir universitet” modeli müasir ali təhsildə ən qabaqçıl yanaşmalardan biridir və onun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, müxtəlif ölkələrin və aparıcı universitetlərinin ən güclü akademik sahələri vahid məqsəd, vahid idarəetmə və vahid keyfiyyət standartları altında birləşdirilir. Türkiyə-Azərbaycan Universitetində bu model yeni universitet yaratmağın klassik məntiqindən kənara çıxaraq, Türkiyənin və Azərbaycanın aparıcı ali məktəblərinin – ODTÜ, İTÜ, Hacettepe Universiteti və AzTU-nun ortaq akademik plat-

keyfiyyət və beynəlxalq standartlar əsasında aparılır. Çünki TAU-nun əsas iddiası yalnız yeni universitet olmaq deyil, regionda ən yüksək səviyyəli tədrisi həyata keçirən akademik mərkəzlərdən birinə çevrilməkdir. Bu səbəbdən də bütün tədris prosesi ingilis dilində qurulub və tərəfdaş universitetlərin – ODTÜ, İTÜ və Hacettepe Universitetinin proqramları bir-birə təbiiqlə olub.

İxtisas fənləri üzrə tədris əsasən Türkiyənin bu aparıcı universitetlərindən dəvət olunan professor və dosentlər tərəfindən həyata keçirilir. Məsələn, kompüter mühəndisliyi üzrə ODTÜ-nün, sənaye mühəndisliyi üzrə İTÜ-nün, qida mühəndisliyi üzrə isə Hacettepe Universitetinin ən güclü akademik heyəti TAU-da dərslər deyir. Humanitar və sosial fənlər üzrə isə biz yerli potensiala üstünlük verərək azərbaycanlı müəllimləri cəlb etmişik. Bu yanaşma milli akademik mühitlə beynəlxalq tədris standartlarının balansını təmin edir.

Xüsusiə hazırlıq mərhələsi TAU modelinin əsas dayaqlarından biridir. Bu mərhələdə ODTÜ-nün ingilis dili üzrə hazırlıq proqramı təbiiqlə olub ki, bu proqram dəniz miqyasında ən mükəmməl akademik dil hazırlıq sistemlərindən biri hesab edilir. Məhz buna görə də TAU-ya yeni qəbul olunan tələbələrin bilik səviyyəsi ODTÜ-nün İngilis Dili Yeterlilik İmtahanı əsasında qiymətləndirilir. Bu imtahandan uğurla keçənlər birbaşa birinci kursa başlayır, tələbələrə cavab verməyənlər isə bir il ərzində hazırlıq proqramında təhsil alaraq ingilis dillərini akademik səviyyəyə çatdırırlar.

Eyni zamanda, biz TAU-nun uzunmüddətli dayanıqlı akademik inkişafını təmin etmək üçün azərbaycanlı müəllimlərin hazırlanmasına xüsusi önəm veririk. Bu məqsədlə artıq akademik kadrların hazırlanması barədə qərar qəbul etmişik. Gənc azərbaycanlı tədqiqatçıların ODTÜ, İTÜ və Hacettepe kimi universitetlərin akademik məktəbləri ilə inteqrasiyası gələcəkdə TAU üçün yüksək səviyyəli yerli professor-müəllim bazasının formalaşmasına xidmət edəcək.

Paralel olaraq, biz ingilis dili tədrisinə müsbətiq əsasında azərbaycanlı müəllimlərin cəlb olunması prosesinə artıq başlamışıq.

akademik və tədqiqat mühitinin aktiv üzvünə çevrilməsinə imkan yaradır.

Universitetdə müasir beynəlxalq standartlara uyğun laboratoriya infrastrukturunu qurulub. Qida texnologiyaları, mikrobiologiya, fizika, mühəndislik və proqramlaşdırma üzrə laboratoriyalar yalnız tədris üçün deyil, həm də tədqiqat və sənaye-yönümlü layihələr üçün istifadə olunur. İmtahanların və praktiki məşğələlərin birbaşa bu laboratoriyalarda keçirilməsi tələbələrə nəzəri biliklərini real texnologiyada tətbiq etməsinə şərait yaradır.

TAU-nun təşəbbüsü ilə yaradılan Milli Qida Texnologiyaları Platforması universitetin ölkə miqyasında elm-təhsil-sənaye əlaqələrinin gücləndirilməsinin ən mühüm nümunələrindən biridir. Bu platforma Türkiyə-Azərbaycan Universiteti ilə yanaşı, AzTU, ADNSU, UNEC, BDU, BMU, ATMU və ADA-İtaliya Azərbaycan Universitetini bir araya gətirir və qida mühəndisliyi və qida sənayesinin inkişafı üçün vahid elmi-tədris məkanı formalaşdırır. Artıq platformanın beş iclası keçirilib və Hacettepe Universitetinin proqramı əsasında Azərbaycan universitetlərində qida mühəndisliyi üzrə daha müasir, daha dərin və sənaye-yönümlü tədris planlarının hazırlanmasına başlanılıb.

Eyni yanaşma kompüter mühəndisliyi və sənaye mühəndisliyi sahələrində də tətbiq olunur. Kompüter mühəndisliyi üzrə süni intellekt, kibernetika, IoT və kritik infrastruktur sistemləri istiqamətində ixtisaslaşmış laboratoriyalar və platformaların yaradılması üzərində işləyirik. Bu sistemlər həm sənaye, həm də müvafiq dövlət qurumları ilə birgə işləmək üçün nəzərdə tutulur. Məqsəd yalnız proqramçı yox, milli rəqəmsal təhlükəsizlik və texnologiyaya üstünlük üçün mühəndislik yetişdirməkdir.

Sənaye mühəndisliyi isə Azərbaycan üçün xüsusi strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu sahə istehsalın, logistikanın, idarəetmənin və resursların səmərəliliyinin əsasını təşkil edir. TAU-da bu istiqamət üzrə sənaye laboratoriyaları və proqram paketləri, xüsusi məhsulları ilə birgə daha əsaslı optimallaşdırma, proseslərin yenidən dizaynı və idarəetmə modelləri hazırlanır. Biz sənaye mütəxəssislərinin birbaşa daxil ola biləcəyi əməkdaşlıq platforması

Müsahibəni hazırladı:
Ləman TƏHMƏZ
XQ